УДК 378.14 : 616 – 01

ВИВЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

І.П.Осипенко

Представлені результати аналізу аудиторної та позааудиторної самостійної роботи студентів 4 – 5 курсів Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. Дослідження показали, що самостійна робота студентів медичного університету знаходиться на достатньо високому рівні, що свідчить про усвідомлення необхідності постійного самонавчання та самоудосконалення майбутніх лікарів, набуття широкого кола навичок, умінь та відмінних знань зі спеціальності.

Ключові слова: *самостійна робота, студенти, навчальна діяльність.*

ИЗУЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

И.П.Осипенко

Представлены результаты анализа аудиторной и внеаудиторной самостоятельной работы студентов 4-5 курсов Винницкого национального медицинского университета им. Н. И. Пирогова. Исследования показали, что самостоятельная работа студентов медицинского университета находится на достаточно высоком уровне, что свидетельствует об осознании необходимости постоянного самообучения и самосовершенствования будущих врачей, приобретение широкого круга навыков, умений и отличных знаний по специальности.

Ключевые слова: *самостоятельная работа, студенты, учебная деятельность.*

STUDY THE EFFECTIVENESS OF STUDENTS' INDEPENDENT WORK AT MEDICAL UNIVERSITY

I.P.Osypenko

The article presents results of classwork and extracurricular individual work of fourth-year and fifth-year students of National Pirogov Memorial Medical University in Vinnitsya. Students' questionnaire for defining goals priority of individual work by studying internal medicine has been held. Research suggests that individual work of students of Medical University has got the advanced level, the evidence of which is the perception of necessity of continual studying and development of students of medical universities, obtaining of wide range of skills, abilities and excellent knowledge of profession. Among methods of improving of individual work of students have been noted a wider use of advanced computer technologies, using of purposely designed cases with detailed analysis at practical training, strengthening of requirements to students regarding the fulfillment of the tasks of individual work.

Keywords: *independent work, students, training activities.*

В умовах бурхливого розвитку сучасної науки до завдань вищої медичної школи належить виховання високо ерудованого спеціаліста, медичного фахівця, здатного до постійного самовдосконалення та оволодіння різноманітними навичками та вміннями. За таких вимог на перший план виходить уміння

© І.П.Осипенко

студентів вищих навчальних медичних закладів самостійно працювати впродовж усього навчального процесу, а також після закінчення університету. Головним завданням кожного викладача вищого медичного навчального закладу є не навчити студента, а прищепити йому навичку до навчання, навчити його вчитися, тобто самостійно оволодівати професійними знаннями, навичками, уміннями, що будуть необхідні під час виконання професійних обов'язків. З кожним роком, згідно із новими освітніми стандартами, підвищується роль самостійної роботи студентів у вищій освіті за рахунок скорочення кількості аудиторних практичних годин, тобто навчання стає все більше особистісно-орієнтованим [1, с. 5].

Самостійна робота (СР) – різнобічний вид діяльності студентів із виконанням різноманітних завдань, засвоєння та удосконалення знань, формування вмінь та навичок, розвитку необхідних професійних та особистісних якостей [2, с. 35]. СР формує в студентів як майбутніх лікарів активність, самодостатність, вміння та навички до самовдосконалення та самостійного поповнення своїх знань, вміння орієнтуватись у великій кількості нової спеціальної літератури. Згідно із загальноприйнятими педагогічними підходами, СР можна умовно поділити на аудиторну й позааудиторну, до того ж, для кожної частини чітко регламентований час виконання [3, с. 54].

За даними досліджень, на момент вступу до вищого навчального закладу лише 40 % абітурієнтів можуть самостійно працювати з різноманітними джерелами інформації, у той час як близько 80 % необхідна допомога викладача [5, с. 3]. У організації навчально-виховного процесу одним з найскладніших моментів є саме правильна методично організована СР студентів із індивідуально-диференційованим та особистісно орієнтованим спрямуванням, яка спонукає студентів до творчого розв'язання поставлених перед ним завдань. Труднощі в такій організації СР полягають у тому, що студенти мають виконувати певні завдання під керівництвом викладача, але за умови його відсутності. Незважаючи на певні труднощі у виконанні СР, вона є найбільш ефективною складовою частиною навчального процесу. Це обумовлено тим, що під час виконання СР студент свідомо прагне досягнути встановленої мети, набути певних навичок та умінь [4, с. 45]. Таким чином, правильно організована, методично підготовлена СР студентів є важливим завданням вищої медичної школи.

Враховуючи специфіку медичної освіти, при вивченні теоретичних дисциплін основними методами СР є вивчення та реферування рекомендованої спеціальної літератури, підготовка доповідей та реферативних повідомлень, робота зі схемами, таблицями тощо. У той самий час, особливістю вивчення клінічних дисциплін, зокрема, внутрішньої медицини, є більш практичний характер навчання, що пов'язано із необхідністю формування індивідуального клінічного мислення, активного використання в процесі роботи деонтологічних підходів при спілкуванні із пацієнтами, родичами хворих, з колегами. Тому дослідження ефективності СР студентів при вивченні внутрішньої медицини та визначення перспективних шляхів її вдосконалення є актуальним завданням вищої медичної школи.

Метою нашого дослідження стало вивлення ефективності самостійної підготовки студентів Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова при вивченні внутрішньої медицини.

Матеріали та методи дослідження. Нами було проведено опитування 226 студентів 4 та 5 курсів медичного факультету ВНМУ ім. М. І. Пирогова за допомогою спеціально розробленої анкети. Анкета для визначення ефективності самостійної роботи складалася з 22 запитань, які охоплювали оцінку вміння студентів самостійно вчити, їхнього ставлення до запропонованої їм видів СР, види та засоби її досягнення, джерела інформації, які використовуються з метою підготовки до практичних занять тощо. Анкетування проводилось анонімно для досягнення найбільш достовірних та об'єктивних результатів опитування за допомогою он-лайн форми із використанням програмного забезпечення GoogleForms. Статистична обробка результатів анкетування здійснювалось за допомогою безкоштовного програмного забезпечення LibreOffice.

Результати дослідження. У опитуванні взяло участь 134 студенти 4 курсу (59,2 %) та 92 студенти 5 курсу (40,8 %). Слід зауважити, що важливість СР (як аудиторної, так і позааудиторної) при вивченні внутрішньої медицини, прагнення постійно поповнювати свої знання, раціонально використовувати час на самостійну робота відмічають 70,8 % студентів 4 курсу та 92,3 % студентів 5 курсу. Отримані дані свідчать про більш відповідальне ставлення студентів 5 курсу до отримання майбутньої спеціальності.

На думку більшості опитаних студентів 4 та 5 курсів (67,9 % та 73,9 % відповідно), СР в університеті організована на досить високому рівні. 80,5 % респондентів відмічають, що правильно організована СР може сформувати важливі для професії лікаря якості та допомогти обрати майбутню спеціалізацію. Близько 37,6 % опитаних вважають за необхідне приділити більше уваги вдосконаленню та чіткому плануванню СР; 31,8 % відмічає необхідність більш широкого використання новітніх комп'ютерних технологій, необхідність контролю за виконанням завдань з боку викладача (41,5 %), підвищення вимогливості з боку викладача (37,6 %). Ці всі заходи будуть сприяти більш ефективній СР студентів медичного університету.

Серед пріоритетних напрямків аудиторної СР студенти відмічають самостійне обстеження хворого з

певною нозологією (77,8 % опитаних). Більше половини студентів зауважують про досить глибоке сприйняття інформації при вирішенні ситуаційних задач або критичному аналізі реальних історій хвороби пацієнтів із тією чи іншою патологією (55,7 %). На противагу цьому, лише 15,0 % респондентів у якості позитивного засобу СР відмічають тестовий контроль із певної теми.

Серед засобів позааудиторної самостійної підготовки до практичних занять з внутрішньої медицини студентами 4 курсу найчастіше були вказані: курація хворих із наступним написанням історії хвороби (61,2 %), участь у науковому гуртку із підготовкою доповіді на конференцію (58,2 %), підготовка коротких теоретичних повідомлень на практичне заняття (47,7 %). Студентами 5 курсу найбільш важливими заходами були названі курація хворих (91,3 %), обстеження хворих з метою виконання науково-дослідної роботи (68,5 %), розв'язанню ситуаційних клінічних задач (55,2 %).

Аналіз отриманих даних виявив, що студенти 4 курсу з метою підготовки до практичного заняття найчастіше використовують навчальні посібники, дані з мережі Internet та методичні рекомендації. На нашу думку, це пов'язано із необхідністю набуття теоретичної бази з внутрішньої медицини. Слід відмітити той факт, що набагато рідше серед студентів 4 курсу використовуються монографічний матеріал, лекційний матеріал та наукометрична база (наукові статті в медичних журналах, автореферати дисертацій тощо). Якісний аналіз групи респондентів показав, що найбільше використовують ці джерела інформації ті особи, які беруть участь у науково-дослідницькій діяльності, члени студентського наукового товариства з метою підготовки презентації та доповіді для виступу на конференціях або на практичних заняттях.

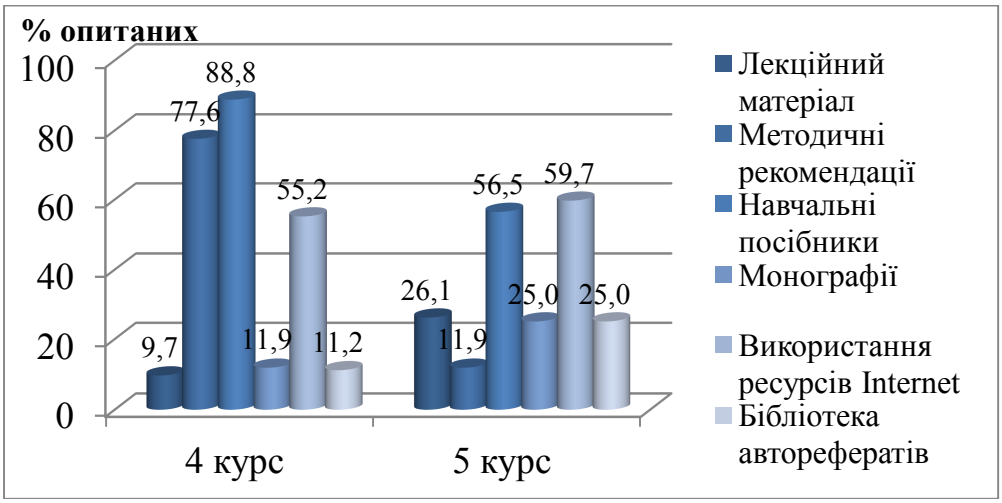

Рис. 1. Джерела інформації, яким надають перевагу студенти з метою підготовки до практичних занять з внутрішньої медицини.

За даними анкетування, студенти 5 курсу найчастіше використовують лекційний матеріал, електронні ресурси, монографії; значно меншою мірою з метою підготовки до практичних занять використовуються навчальні посібники та методичні рекомендації. На нашу думку, цей факт пояснюється більш повними теоретичними знаннями з дисципліни, які на старших курсах слід закріплювати інформацією про особливості перебігу захворювань у різних вікових групах населення, ґендерні відмінності тощо. Також слід відмітити у названій групі респондентів широке використання лекційного матеріалу в підготовці до практичних занять, що свідчить про усвідомлення важливості цієї інформації. Респондентами акцентовано той факт, що із збільшенням у лекційному матеріалі наочних слайдів у вигляді схем, малюнків, демонстрації навчальних відеофільмів, читання лекції у вигляді дискусії покращується сприйняття теоретичної інформації.

Аналіз результатів анкетування студентів 4 та 5 курсів виявив таку тенденцію стосовно побажань у виборі видів та засобів самостійної роботи (рис. 2).

Переважна більшість респондентів відмічали високу ефективність СР при використанні наочних матеріалів (74,5 %), висока роль надавалась проходженню виробничої практики (68,2 %) та безпосередньому спілкуванню з пацієнтами (72,6 %). Отримані нами дані суголосні із результатами досліджень професора Волосовця О. П., який відзначає, що найбільше засвоєння студентами матеріалу відбувається під час розв'язування ними проблемних ситуацій [1, с. 6].

Труднощі при виконанні позааудиторної самостійної роботи відмічають близько 26,7 % опитаних. З метою усунення вказаних труднощів близько 50,4 % респондентів звертаються за допомогою до викладачів. Це переважно стосується таких питань: успішне оволодіння практичними навичками (55,7 %), розв'язання клінічних задач (41,6 %), організація та планування СР (15,9 %).

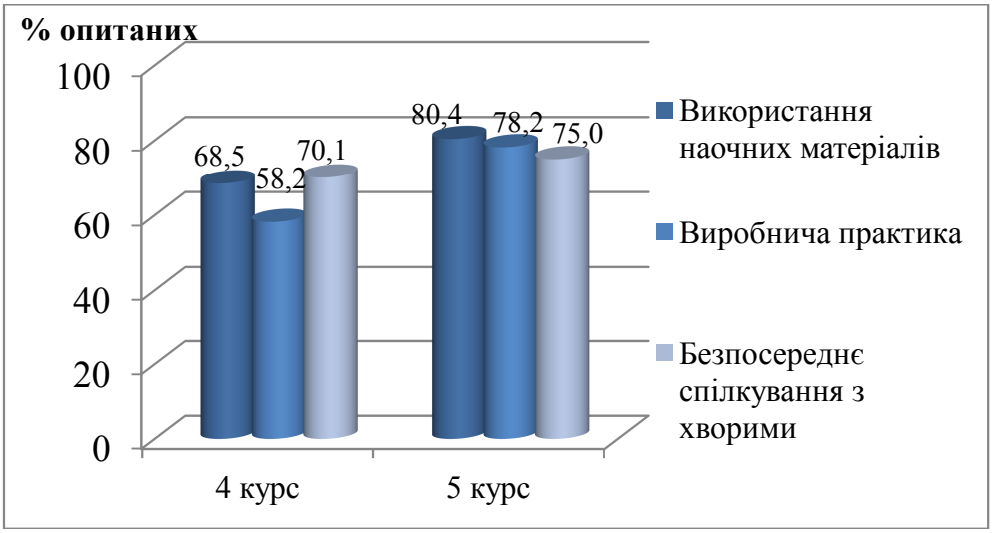

Рис. 2. Основні види самостійної роботи за даними анкетування.

Висновки. Організація СР студентів вищого медичного навчального закладу – складний та багатогранний процес, що включає в себе як формування мотивації майбутнього лікаря, визначення професійної спроможності, так і встановлення навички до самонавчання та самовдосконалення вже після отримання диплома. З метою покращення ефективності підготовки до практичних занять студентів клінічних дисциплін, зокрема із внутрішньої медицини, доцільно більш широке використання новітніх комп'ютерних технологій, використання спеціально розроблених ситуаційних задач із детальним їх аналізом на практичному занятті, підвищення вимогливості до студентів щодо виконання завдань СР.

Перспективами подальших розвідок є: розробка методів та засобів підвищення ефективності СР студентів медичного університету при вивченні внутрішньої медицини, що покращить засвоєння знань, умінь та в майбутньому призведе до отримання висококваліфікованого спеціаліста із різнобічним розвитком особистості.

Література

1. Волосовець О. П. Зміст і форми організації самостійної роботи студента у вищих медичних навчальних закладах IV рівня акредитації / О. П. Волосовець, І. С. Вітенко // Медична освіта. – 2004. – № 1. – С. 5 – 8.
2. Дианкина М. С. Профессионализм преподавателя высшей медицинской школы (психолого-педагогический аспект) / М. С. Дианкина. – М. : Изд-во Росс. госуд. мед. ун-та, 2000. – 276 с.
3. Организация самостоятельной работы студентов в медицинском вузе: учебно-методическое пособие для преподавателей / [Амиров А. Ф., Аввакумова Н. П., Гаранина Р. М., Гаранин А. А.]. – Самара : Офорт, 2014. – 101 с.
4. Пидкасистый П. И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов / П. И. Пидкасистый. – М. : Педагогическое общество России, 2004. – 112 с.
5. Самостоятельная работа студентов: метод. указания / [Зенкин А. С., Кирдяев В. М., Пильгаев Ф. П., Лащ А. П.]. – Саранск : Изд-во Мордов. ун-та, 2009. – 35 с.